

Комунальний заклад
«Запорізький обласний
інститут післядипломної
педагогічної освіти»
Запорізької обласної ради

*Сучасні заклади
освіти*

**МІЖНАРОДНА
ВИСТАВКА**

ТЕМАТИЧНА НОМІНАЦІЯ

**Педагогічні засоби подолання освітніх
втрат і збереження якості освіти в умовах
воєнного стану та повоєнного
відновлення України**

ТЕМА КОНКУРСНОЇ РОБОТИ

**Компетентнісний потенціал лялькового театру
«Іскорки суперсил» в умовах призупинення
освітнього процесу в закладах дошкільної освіти:
зміст, трансформація, стратегія впровадження**

АВТОРИ ДОСВІДУ

**Корольова Людмила Михайлівна,
директор, кандидат педагогічних наук,
учитель вищої категорії, учитель-методист**

**Коржилова Ганна Федорівна,
вихователь-методист, вища кваліфікаційна категорія**

**Русіна Лілія Леонідівна,
вихователь, спеціаліст**

**Запорізька початкова школа «Мрія» ім. О.М. Поради
Запорізької міської ради**

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК

**Шульга Людмила Миколаївна,
доцент кафедри дошкільної освіти комунального закладу
«Запорізький інститут післядипломної педагогічної освіти»
Запорізької обласної ради,
кандидат педагогічних наук, доцент**

Зміст

I. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ	
1.1. Актуальність та перспективність	3
1.2. Теоретичні основи роботи	4
1.3. Новизна роботи	6
1.4. Інноваційний потенціал роботи	7
1.5. Провідна педагогічна ідея	8
1.6. Практична значущість	8
II. ІНФОРМАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ РОБОТИ	
2.1. Мета роботи	8
2.2. Завдання роботи	8
2.3. Технологія діяльності та основні засади роботи	9
III. ТЕХНОЛОГІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ РОБОТИ	
3.1. Умови та результати впровадження лялькового театру «Іскорки суперсил»	10
IV. ВИСНОВКИ	20
V. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ РОБОТИ ДО МАСОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	21
VI. СПИСОК ДЖЕРЕЛ	22
VII. ДОДАТКИ ДО УЗАГАЛЬНЕННЯ РОБОТИ	23

I. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ

1.1. Актуальність та перспективність

Дошкільне дитинство є унікальним і особливим періодом розвитку особистості, формування її Я – концепції та стратегії майбутньої життєдіяльності. Дошкільна освіта є первинним елементом освітньої системи України. Саме тому, виховання здорової та компетентної особистості, забезпечення якісної та доступної дошкільної освіти є пріоритетами сучасної політики держави.

Українські заклади дошкільної освіти у 2020 – 2023 роках зіштовхнулася зі значними труднощами. Зміна форми здобуття освіти, переведення закладів з очного на дистанційне та змішане навчання, нестабільні умови організації освітнього процесу (повітряні тривоги, блекаут, перебої з інтернетом) вплинули на організацію освітнього середовища. Тому, дошкільна освіта, під час впровадження воєнного стану через широкомасштабну військову агресію сусідньої країни, набирає нових відтінків.

Весь світ піднявся на захист українського суверенітету та надає допомогу дітям України. Міжнародні партнери, на чолі з Дитячим благодійним фондом під егідою Організації об'єднаних націй (ЮНІСЕФ), направили життєво необхідну допомогу дітям і сім'ям, які постраждали через війну в Україні.

Об'єднавши зусилля, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) та Міністерство освіти і науки України в травні 2023 р. анонсували дитячий ляльковий театр «Іскорки суперсил» для підтримки розвитку й навчання дітей віком від 3 до 6 років в умовах призупинення освітнього процесу в дитячих садочках України через війну. Педагоги дошкільного підрозділу Запорізької початкової школи «Мрія» підтримали ініціативу та розробили цикл авторських лялькових вистав з персонажами Іскорок. В умовах дистанційного навчання перегляд театру з казковими персонажами дозволить дітям навчитися краще розуміти свої емоції, дізнатися більше про навколишній світ, здорове харчування та безпечну поведінку, розвинути креативність, сенсорний досвід, мовлення, екосвідомість та інші навички особистості дитини, які знадобляться їй у подальшому житті.

Актуальність такого рішення була обумовлена викликами сьогодення: складна ситуація у прифронтових населених пунктах, де діти не мають змоги відвідувати заклади дошкільної освіти, спілкуватися з однолітками, отримувати якісний розвивальний, освітній та виховний контент. В умовах підвищеної тривожності, не менш важливою, є необхідність розвивати стресостійкість учасників освітнього процесу, їх можливість до швидкого фізичного та психічного відновлення, саморегуляції та емоційної стійкості. Одночасно, розігруючи театральні вистави з персонажами, педагоги надають батькам ще один ресурс для щоденного розвитку дітей дошкільного віку.

1.2. Теоретична основа роботи

У сучасних умовах війни українське суспільство потребує, як ніколи, виховання гармонійно розвиненого, компетентного, національно свідомого громадянина України. Чинні освітні документи, Базовий компонент дошкільної освіти України, положення Міжнародної конвенції ООН про права дитини, Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», спрямовують педагогічну науку і дошкільну практику на пошук оптимальних і перспективних шляхів виховання толерантної та освіченої дитини. Однією з основних засад Базового компонента дошкільної освіти виступає компетентнісний підхід до організації освітнього процесу, який передбачає увагу до збагачення досвіду дитини та використання комплексних психолого-педагогічних впливів (педагогічних технологій, методів, способів), що сприяють становленню компетентності [1, с. 33].

Детальний та компаративний аналіз наукових джерел показав, що на думку групи вітчизняних вчених (О. Пометун, Н. Бібік, О. Овчарук), важливим є розуміння того, що компетентісно орієнтована освіта передбачає перенесення акценту із засвоєння дітьми нормативно визначених знань, умінь і навичок на формування і розвиток у них здатності самостійно діяти, адекватно застосовуючи знання та індивідуальний досвід у нестандартних життєвих ситуаціях, отримання практичних результатів, вироблення власних ставлень у тих, хто навчається [6, с. 7].

Зважаючи на зміст Державного стандарту дошкільної освіти в Україні, особливо важливими орієнтирами для педагогів є показники розвитку компетентностей у дітей дошкільного віку. Ключовим поняттям Базового компонента дошкільної освіти виступає «компетентність», для якого випереджальним розвитком є формування компетентностей дитини та набуття особистістю певного досвіду в цій діяльності.

Водночас доцільно наголосити, що домінантою впливу на вищезначений процес, є основні компетентності: рухова і здоров'язбережувальна, особистісна, предметно-практична та технологічна, сенсорно – пізнавальна, логіко – математична та дослідницька; природничо – екологічна та навички, орієнтовані на сталий розвиток, ігрова, соціально – громадянська, мовленнєва, художньо – мовленнєва, мистецько – творча (художньо – продуктивна, музична, театралізована та інші, які мають продовження в освітньому процесі початкової школи та впродовж життя [1, с. 5].

Таким чином, ураховуючи запропоновані положення, визначимо сили, які, на нашу думку, зумовлюють продуктивне та дієве проходження процесу формування компетентностей дитини, на яких ґрунтується фундамент особистісної культури дошкільника. У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що на кінець дошкільного періоду життя в дитини мають бути сформовані базові характеристики особистості: довільність, самостійність і відповідальність, креативність, ініціативність, свобода поведінки і безпечність, самосвідомість, самоставлення, самооцінка, толерантність, шанобливість і доброзичливість [1, с. 5].

Виходячи з розуміння того, що основна діяльність дитини дошкільного віку – гра, педагоги створюють можливості для реалізації її багатофункціонального потенціалу. Перші спогади про лялькове мистецтво пов'язані зі святкуваннями в Єгипті. Уже в XVI столітті до н.е. в Стародавньому Єгипті засобами лялькового театру відтворювалась містерія. Але, в нашому дослідженні ми будемо спиратися на прогресивні погляди сучасних вітчизняних науковців.

Одним з головних атрибутів дитячої гри виступає лялька. Театр ляльок – це один з найцікавіших і найпопулярніших видів мистецтва, який використовують в

закладі дошкільної освіти для розвитку творчих, мовленнєвих здібностей дітей, емоційної сфери та самоідентифікації. У цьому ж гуманістичному сенсі, цілком погоджуємося з думкою видатного педагога – новатора В. Сухомлинського, що «...гра – це величезне світле вікно, через яке в духовний світ дитини вливається цілющий потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра – це іскра, яка запалює вогник допитливості і цікавості» [8, с. 95].

Завдяки театру ляльок, діти можуть розвивати свою уяву, виразність, дикцію, пам'ять та логічне мислення. Це важливо, оскільки розвиток цих навичок забезпечує підготовку дітей до навчання в школі та до життя загалом. Провідною ідеєю лялькового театру у закладі дошкільної освіти є організація за допомогою ляльок розваги з ігровою, дидактичною, інформаційною та комунікативною метою. За допомогою ляльок актори (лялькарі) створюють яскраві образи, передають характерні риси людського характеру і форми поведінки, вкладають у репліки і дії ляльок повчальний зміст [3, с. 4].

Цінність лялькового театру широким спектром розкрита у Базовому компоненті дошкільної освіти, в якому надаються рекомендації використання лялькового театру як однієї з форм роботи з дітьми під час організації тематичних заходів та свят, які допомагають дошкільникам не тільки розвивати творчі здібності, але й отримати задоволення від процесу гри та спілкування. Театр ляльок є дієвим засобом формування емоційної сфери дітей, розвитку мовлення, підвищення їх культурного рівня [1, с. 22], а вміле використання лялькового театру надає широкий діапазон інструментам та технологіям дистанційного навчання.

Запропонована тематика розкривається в дослідженнях та наукових працях вітчизняних педагогів – новаторів, але вимагає подальшого розгляду та практичної реалізації.

1.3. Новизна роботи

Тому, новизна роботи **«Компетентнісний потенціал лялькового театру «Іскорки суперсил» в умовах призупинення освітнього процесу в закладах дошкільної освіти: зміст, трансформація, стратегія впровадження»** полягає в успішній взаємодії педагогів дошкільного підрозділу Запорізької початкової школи

«Мрія» з родинами дошкільнят в умовах упровадження дистанційної освіти в форматі «педагог – батьки – дитина». Під час лялькової вистави, вихователями в асинхронному режимі організується взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу, як опосередковане спілкування. Такий режим передбачає зручний час опанування освітнім контентом, неодноразовий перегляд, розігрування дитиною запропонованого сюжету самостійно, надолуження освітніх втрат та компетентнісних прогалів. Ляльковий театр «Іскорки суперсил», який було взято для подальшої роботи зі здобувачами дошкільної освіти Запорізької початкової школи «Мрія» під час дистанційного та гібридного навчання, надає можливість не тільки відображати лялькову виставу, а й надавати дошкільнятам варіантів зворотного зв'язку та виконання творчих завдань. Таке освітнє спрямування театру ляльок набуває нового змісту й переформатовує освітнє середовище дошкільника в активну парадигму розвитку й формує групи особистісних навичок: Я та дорослі, Я та відчуття, Я та творчість, Я та емоції, Я та рівновага, Я та мій вибір, Я та моя особистість, Я та однолітки, Я та слова, Я та мої потреби, Я та світ, Я та числа, Я та довкілля, Я та технології, Я та здоров'я, Я та безпека.

1.4. За інноваційним потенціалом робота «Компетентнісний потенціал лялькового театру «Іскорки суперсил» в умовах призупинення освітнього процесу в закладах дошкільної освіти: зміст, трансформація, стратегія впровадження» на етапі реалізації стандартів Базового компонента дошкільної освіти має комбінаторний характер, бо передбачає інтеграцію вдосконалених концепцій, принципів, підходів до освітнього процесу з сучасними дистанційними технологіями, що дозволяють вихователю творчо змінювати зміст, форми, методи навчання, виховання та управління освітнім процесом.

Внесок авторів цінний не лише тим, що, реалізуючи компонент дошкільної освіти, вихователь вдосконалює освітнє середовище елементами ігрових технологій та інсценізації, а це найкращим чином сприяє розвитку компетентностей дітей дошкільного віку. Надзвичайно важливим є те, що автори роботи визначають цінність навичок для подальшого розвитку дітей, щоб вони не втратили свого

основного призначення – формування цілісної компетентності дитини, досягнення її дошкільної зрілості.

До результатів, отриманих авторами роботи, можна віднести наступне:

- реалізація зворотного зв'язку в освітньому процесі шляхом створення умов для розвитку базових компетентностей дитини;
- вдосконалення практичної спрямованості освітнього процесу шляхом організації онлайн – вистав лялькового театру та творчої діяльності;
- доцільна інтеграція дистанційного та очного впровадження прийомів інсценізації лялькових вистав з метою підвищення рівня сформованості дитячої компетентності для подальшого розвитку.

Автори роботи впевнені, що головна мета освітнього процесу в закладі дошкільної освіти – це сформувати дитячий світогляд, прагнення домогтися успіху, впевненість у собі, почуття власної гідності, емоційну сприйнятливість та вольові риси характеру засобами впровадження інтерактивних онлайн-вистав лялькового театру «Іскорки суперсил».

1.5. Провідна педагогічна ідея роботи

Основна ідея роботи полягає в продукуванні ефективних і дієвих стратегій та механізмів формування компетентнісного потенціалу дітей дошкільного віку засобами лялькового театру «Іскорки суперсил» в умовах призупинення освітнього процесу.

1.6. Практична значущість компетентнісного потенціалу лялькового театру «Іскорки суперсил» полягає в його дієвому застосуванні для розв'язання питання розвитку навичок дошкільника в умовах, які виключають можливість очної взаємодії зі здобувачами освіти, відкритому доступі для отримання матеріалів досвіду та впровадження в практику роботи всіх категорій педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

II. ІНФОРМАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ РОБОТИ

2.1. Мета роботи: вироблення та опис результатів, стратегій впровадження у закладі дошкільної освіти лялькового театру «Іскорки суперсил» для підтримки розвитку й

навчання дітей віком від 3 до 6 років в умовах призупинення освітнього процесу та під час реалізації освітнього процесу в дистанційному форматі.

2.2. Основні завдання:

1. Проаналізувати загальні теоретико-методичні підходи з питання формування компетентнісного потенціалу дітей дошкільного віку засобами лялькового театру «Іскорки суперсил».
2. Реалізувати методичні та організаційно-педагогічні умови застосування альтернативних навчальних ресурсів для щоденного розвитку дітей дошкільного віку.
3. Розглянути зміст та принципи парціальної програми авторського лялькового театру «Іскорки суперсил».
4. Виробити ефективні та дієві стратегії й механізми формування компетентнісного потенціалу дітей дошкільного віку засобами лялькового театру «Іскорки суперсил» в умовах призупинення освітнього процесу.
5. Проаналізувати результати впровадження в закладі дошкільної освіти лялькового театру «Іскорки суперсил» для підтримки розвитку й навчання дітей віком від 3 до 6 років в умовах призупинення освітнього процесу та під час реалізації освітнього процесу в дистанційному форматі.

2.3. Технологія діяльності та основні засади роботи

Тривалість роботи над темою: з 01.07.2023 – 01.03.2024р.

Етапи роботи:

I. Констатувальний (01.07.2023 – 20.07.2023)

Мета: проаналізувати загальні теоретико-методичні підходи з питання формування компетентнісного потенціалу дітей дошкільного віку засобами лялькового театру «Іскорки суперсил».

II. Прогностичний (21.07.2023 – 31.08.2023)

Мета: ознайомлення з науковими та методичними джерелами застосування лялькового театру, визначення основних напрямів роботи та розроблення сценаріїв вистав на основі базових навичок дошкільника.

III. Організаційно-практичний (01.09.2023 – 31.12.2023)

Мета: реалізація методичних та організаційно-педагогічних умов застосування альтернативних навчальних ресурсів для щоденного розвитку дітей дошкільного віку.

IV. Узагальнювальний етап (01.01.2024 р. – 01.03.2024 р.)

Мета: виявлення рівня сформованості навичок дошкільників на кінець навчального року. Систематизація опрацьованого матеріалу, узагальнення й оформлення досвіду.

III. ТЕХНОЛОГІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Умови та результати впровадження лялькового театру «Іскорки суперсил»

На констатувальному етапі реалізації поставлених завдань (01.07.2023 – 20.07.2023) було проаналізовано загальні теоретико – методичні підходи з питання формування компетентнісного потенціалу дитини через застосування провідного виду діяльності – гри; вивчався стан розроблення проблеми в науково – педагогічній і методичній літературі; було визначено та конкретизовано науковий апарат дослідження; здійснювалося формування концептуальних позицій і підходів у розв'язанні досліджуваної проблеми.

Отже, цілковито необхідним, ми вважаємо провести аспектний вибірковий аналіз енциклопедичних джерел, словникових видань та наукової літератури по означеній проблематиці, зосередивши увагу на тих, які у максимальному ступені співвідносяться з завданнями нашого дослідження. Тому ми розпочинаємо пошук і конкретизацію сутності феномену компетентнісного потенціалу дитини як одного із домінантних ціннісно – смислових орієнтирів надолуження освітніх втрат під час дистанційного навчання.

На сьогодні, ключовими для реалізації намічених завдань є вивчення педагогами Запорізької початкової школи «Мрія» понять «компетенція», «компетентність», «компетентнісний підхід». З позиції провідної сучасної науковиці К. Крутій, «... компетенція – це те, що породжує вміння, дії. Компетенцію можна розглядати як можливість запровадження зв'язків між знаннями та ситуацією або, в більш широкому значенні, як здатність віднайти процедуру (знання та дію), що підходить до проблеми» [2].

В контексті нашого дослідження інтерес представляє тлумачення феномену «компетентність». Згідно з визначенням, поданого О. Пометун «...компетентність – це здатність застосовувати набуті знання, вміння, навички, способи діяльності, власний досвід у нестандартних ситуаціях з метою розв’язання певних життєво важливих проблем. Компетентність є особистісним утворенням, яке проявляється в процесі активних самостійних дій людини. Компетентнісний підхід – спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості» [5].

Орієнтуючись на визначення зазначених понять, які були досліджені під час методичних семінарів та хабів, організованих адміністрацією закладу, автори досвіду поставили собі на меті розвивати базові навички дітей, тим самим формуючи їх компетентність. Педагоги закладу з’ясували, що досягти це можливо шляхом ефективного використання наявних ресурсів, врахування нових суспільних викликів та завдань. Також важливими стають здатності педагога щодо пошуку нових знань, розуміння сутності того, що відбувається, вміння логічно і критично мислити, інтегрувати та інтерпретувати інформацію [9, с. 9], тобто, бути соціально відповідальним, професійним, здатним до інноваційної діяльності, адаптивності та гнучкості, соціальної рефлексії, інформаційної культури. Використовуючи провідний вид дитячої діяльності – гру, навчити та показати дітям варіанти, підходи вирішення тих чи інших проблем. А вже після цього дитина може бути здатна застосовувати набуті навички, способи діяльності, особистий досвід у розв’язанні ситуацій, які потребують вирішення.

Маленькі діти люблять іграшки, а особливо ляльок. Лялька – це виразник потреб дитини, за допомогою якої вона вчиться спілкуватися, розуміти себе та інших. Гра в ляльки – найсильніший засіб психологічної підтримки для дитини. Це дозволяє їй позбутися від тривожності та знайти душевну рівновагу. Особливо актуальні ці питання зараз, під час військової агресії, коли діти обмежені в спілкуванні, взаємодії та часто перебувають у стані підвищеної тривожності. Педагоги прагнуть допомогти дитині реалізувати свій потенціал, максимально

розкрити можливості її віку та надолужити соціальні прогалини у розвитку особистості дошкільника.

Автори роботи вважають, що театральна діяльність виступає не лише як вид мистецтва, який формує естетичне сприйняття, а як інструмент когнітивного розвитку, отримання інформації, яку треба обробити, і тільки потім застосовувати в практичній діяльності, під час спілкування та взаємодії.

Отже, в умовах перебування дітей за межами закладу освіти, проведення освітнього процесу в дистанційному, гібридному/змішаному форматах та надолуження освітніх розривів у навчальній діяльності, можливість використання лялькового театру «Іскорки суперсил» застосовується як альтернатива, додатковий засіб для розвитку компетентностей дітей.

Ляльковий театр «Іскорки суперсил» розглядається як інтерактивна гра з казковими персонажами, які за своїм виглядом, характером, поведінкою близькі дітям. Під час гри діти на прикладі головних героїв навчаються взаємодіяти з однолітками та дорослими, розуміти свої емоції, знайомляться з навколишнім світом, опановують світ логіки та математики, мовлення та грамоти, формуються як маленькі громадяни своєї країни, прагнуть розвиватися фізично.

Теоретичний аналіз проблеми дав змогу продовжити реалізацію мети дослідження та розробити зміст і програму експериментальної роботи, спрямованої на визначення основних положень технології моніторингової оцінки ефективності впровадження авторської концепції лялькових онлайн-вистав, а саме проведення порівняльного аналізу з відстеження рівня сформованості компетентнісного потенціалу у дітей старшого дошкільного віку (табл. 1).

У дослідженні брали участь вихованці старших груп у кількості 40 осіб. Нами було застосовано такі методи дослідження, як: цілеспрямоване спостереження, рейтингове спостереження, опитування, анкетування, інтерв'ювання, бесіди (Додаток 1).

Таблиця 1

Рівні сформованості компетентнісного потенціалу в дітей старшого дошкільного віку

кількість вихованців	Рівні		
	високий	середній	низький
40	20,18%	30,82%	49%

Отже, узагальнення результатів дослідження показало: високий рівень сформованості компетентнісного потенціалу виявлено у 20,18% дошкільників, середній – у 30,82% здобувачів освіти, низький рівень – у 49% учасників опитування.

Для ефективного розв'язання даної проблеми на *прогностичному етапі* (21.07.2023 – 31.08.2023) було виокремлено завдання: визначення стану проблеми в умовах дистанційного та гібридного навчання; виявлення й обґрунтування педагогічних умов, які необхідні для її вирішення в закладі дошкільної освіти проблеми надолуження освітніх проривів.

Наприкінці травня 2023 року Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) спільно з Міністерством освіти і науки України запустили ляльковий театр «Іскорки суперсил» для підтримки розвитку й навчання дітей віком від 3 до 6 років в умовах призупинення освітнього процесу в дитячих садочках через війну, який став частиною проекту «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні», до якого були залучені здобувачі освіти Харківської, Миколаївської, Дніпровської, Запорізької, Херсонської областей. Запорізька початкова школа «Мрія» ім. О. М. Поради Запорізької міської ради, відповідно до наказу від 25 травня 2023 року № 71р «Про організацію очних зустрічей з дітьми в рамках реалізації проекту ЮНІСЕФ «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні» в червні 2023 року» (Додаток 2) була долучена до проекту, реалізація якого продовжується дотепер.

Експертами ЮНІСЕФ в Україні були запропоновані моделі сценаріїв вистав. У кожен сценарій (окремий сюжет) закладена історія та корисні навички (з безпеки, зі здорового харчування, зі знаннями про емоції, про світ та країну тощо), які треба розвивати у дошкільнят.

Це стало, свого роду, поштовхом для авторів досвіду в створенні власного продукту, використовуючи інструменти лялькового театру, який би відповідав дитячим інтересам, мотивував їх зацікавленість, пізнавальну активність, розвивав креативність.

Формами роботи на цьому етапі були:

- вивчення методичного аспекту матеріалів лялькового театру «Іскорки суперсил» на платформі НУМО [4];
- накопичення інформації та створення освітнього контенту для подальшої роботи з дітьми;
- планування та виготовлення авторських макетів персонажів лялькового театру;
- облаштування зони лялькового театру та локацій для фільмування театральних постановок;
- опрацювання логіко – перспективного плану постановок;
- визначення іміджевих ролей між педагогами.

Перш за все, автори ознайомилися з рекомендаціями та матеріалами від творців лялькового театру «Іскорки суперсил» – платформи розвитку дошкільнят «НУМО». Отримана інформація стає основою для планування заходів в методичній та педагогічній роботі. Це дозволяє зробити весь колектив учасниками як функції планування, так і відповідального виконання наміченої роботи. Особливої уваги слугувало знайомство зі сценаріями, шаблонами героїв (шаблони, які можна вирізати, розмалювати та скласти з них героїв), відео інструкцією про те, як грати у ляльковий театр та втілювати його задум у життя і розмальовками (шаблони сюжетів пригод Іскорок, які допоможуть дітям закріпити матеріал). Найголовнішою задачею перед педагогічним колективом було створення в закладі освіти локації, де можливо було б відтворювати вистави та театралізовані постановки. Одним із головних та дієвих моментів окреслено знайомство з персонажами лялькового театру, які доволі незвичні, як на дорослих, але дуже цікаві та «прикольні» для малечі. Кожний персонаж лялькового театру має свій характер. І це теж було враховано авторами (Додаток 3).

Особливої уваги потребувала підготовка вихователів, оскільки з такою трансформацією лялькового театру вони зустрічалися вперше.

Було зроблено акцент на тому, що більша частина дітей, яка на теперішній час долучена до освітнього процесу в дистанційному форматі, раніше відвідувала садок та пам'ятає освітнє та розвивальне середовище закладу. З огляду на це, знайомство з героями лялькового театру було заплановано на майданчику закладу освіти. Для цього були виготовлені за шаблоном великі фігури героїв (Додаток 4) для відео знімання подальших вистав.

На організаційно-практичному етапі (01.09.2023 – 31.12.2023), метою якого було реалізувати методичні та організаційно-педагогічні умови застосування альтернативних навчальних ресурсів для щоденного розвитку дітей дошкільного віку, стало на меті здійснити організацію фільмування вистав лялькового театру «Іскорки суперсил».

Робота з педагогами:

1. Створення авторських сценаріїв.
2. Підбір і виготовлення декорацій та атрибутів.
3. Фільмування театральних відеопостановок.
4. Поширення онлайн – вистав на офіційному Youtube закладу освіти.
5. Надання матеріалів досвіду під час проведення ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти» під патронатом Міністерства освіти і науки України в рамках Тижня театральної діяльності для користування тисячі закладів дошкільної освіти України, які є учасниками проєкту «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні».
6. Апробація ЗДО м. Запоріжжя парціальної програми «Ляльковий театр «Іскорки суперсил»», яка отримала експертну оцінку науково-методичної ради КЗ «ЗОШПО» ЗОР (протокол № 1 від 25.01.2024 р.) з подальшим отриманням грифу Міністерства освіти і науки України, відповідно до затвердженого Порядку надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам від 20.07.2020 р. № 931.

Основні завдання цього етапу полягали у створенні сценаріїв вистав лялькового театру, які б містили завдання на вирішення розвитку навичок дітей дошкільного віку та організацію зворотного зв'язку з дітьми з метою виявлення рівня сформованості компетентностей здобувачів освіти. Організація зворотного зв'язку відбувалася у вигляді системи завдань, які спрямовані на реалізацію художньо – творчої, мовленнєвої, математичної компетентності (Додаток 5). Сюжети вистав повинні відповідати вимогам освітньої програми та Базового компонента дошкільної освіти. Ці завдання вирішувались за допомогою інструктивних механізмів:

- робота з інформаційними матеріалами на платформі розвитку дошкільнят НУМО;
- вивчення рівня сформованості життєвих компетенцій дітей.

Було обрано доречні форми роботи, які б дозволяли вирішити головну мету даного етапу роботи:

- застосування професійних технологій для педагогічних працівників («мозкового штурму») під час написання сценаріїв;
- співпраця та взаємодія педагогів закладу освіти (використання тимблдингу);
- вибір альтернативних онлайн – редакторів та інтерактивних технологій для здійснення фільмування.

Зміст сценаріїв був спрямований на використання компетентнісного потенціалу їх наповнення, опановування дітьми практичними навичками та створення умов для підвищення стресостійкості (Додаток 6).

Авторами були виокремлені етапи організації фільмування вистав лялькового театру:

1. Середовище закладу освіти як складова позитивного емоційного сприйняття.
2. Планування – процес творчий та потребує часу.
3. Структура сценарію – «цікаво, пізнавально, продуктивно».

Плануючи фільмування першої відеовистави лялькового театру «Іскорки суперсил», автори розробили сценарій, який був адаптований до освітнього середовища закладу освіти. Присутність у кадрі знайомих місць відтворювала у

дітей позитивне емоційне сприйняття ситуації та героїв. Діти ніби знаходилися «тут і зараз» разом з Іскорками, які будуть з ними тривалий час і, можливо, скоро зустрінуться в дитячому садку. Це дуже важливо на сучасному етапі гібридного навчання. Вони стали ніби ланцюжком, який поєднує усіх учасників освітнього процесу: дітей, педагогів, батьків.

Як у кожному театрі, ляльковий театр повинен мати місце для виступу, показу вистав. Тому авторами було створено локацію для фільмування відео, сцену та ширму (за необхідністю).

Розглядаючи можливість подальших зустрічей героїв лялькового театру з дітьми, автори вирішили визначитися з їх тематикою, складанням перспективного планування з урахуванням вимог Базового компонента дошкільної освіти, комплексної освітньої програми для дітей раннього та переддошкільного віку «Стежинки у Всесвіт» [7], за якою працює дошкільний підрозділ початкової школи «Мрія». Тематичне тижневе планування, виховні заходи, передбачені річним планом роботи закладу освіти, були враховані під час складання перспективного плану вистав лялькового театру «Іскорки суперсил» (Додаток 7).

На різних етапах свого розвитку суспільство усвідомлювало значення театральних дійств, тому увага до театру в різні часи була досить вагомою. У наш час велику увагу приділяють соціально – терапевтичній функції театру для дітей, що відображає його можливості у знятті напруги, перезавантаженості, покращенні психологічного здоров'я дитини, її емоційного стану, розвитку спілкування, спостереження, моделювання, що своєю чергою забезпечує вироблення відповідних соціальних навичок, важливих для дітей.

Саме тому, розробляючи структуру вистави, автори поєднали гру, інформаційно-когнітивну та психосоціальну складові розвитку дитини.

Автори пропонують наступну структуру вистав:

1. «Інтрига» – сюрпризний, загадковий початок вистави (незвичайна поява, цікавий атрибут).
2. Проблема – ставиться питання, створюється проблемна ситуація, яку треба вирішити. Проблема вирішується протягом усієї вистави. Наприкінці – інсайт!

3. Когнітивна складова: діти отримують пізнавальну інформацію в ігровій формі (бліц – повідомлення, дидактична гра, відеофрагмент на тему вистави і т.і.).
4. Продуктивна діяльність або завдання для зворотного зв'язку – дітям пропонується намалювати малюнок, розфарбувати розмальовку, надіслати відео або фото за підсумками перегляду вистави.

У кожному сценарії передбачено ситуації на формування моральних якостей дитини, саморегуляцію та самоідентифікацію. Дієвим є повторення девізу Іскорок суперсил: «Нумо, друзі, разом грати, суперсили розвивати!».

Обов'язковими, на нашу думку, є зазначення теми, мети вистави, рекомендований реквізит, інтернет – ресурси для перегляду з дорослими (Додаток 8).

Вистави лялькового театру «Іскорки суперсил», які розроблені й зняті авторами роботи, розміщуються на Youtube каналі закладу освіти та є у вільному доступі за посиланням для батьківської спільноти закладу.

Виходячи з логіки дослідження, спостерігаючи за напрямом «Робота з батьками» було доведено, що важелями при означеній роботі повинні бути такі техніки взаємодії:

1. Проведення онлайн – анкетування батьків «Навички дитини: як їх треба розвивати»; «Дитина – дошкільник. Які навички важливі для неї» (Додаток 9).

2. Консультація для батьків щодо перегляду лялькового театру «Іскорки суперсил» та використання матеріалів у асинхронному режимі (Додаток 10).

Таким чином, провідними формами роботи зі здобувачами освіти на цьому етапі є:

1. Показ театралізованих вистав для вихованців у асинхронному режимі.

2. Театралізовані розваги, свята під час очних зустрічей за участю Іскорок суперсил (за програмою співдії з Благодійним фондом ЮНІСЕФ «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні») відповідно до наказу від 25 травня 2023 року № 71р «Про організацію очних зустрічей з дітьми в рамках реалізації проекту ЮНІСЕФ «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні» в червні 2023 року» (Додаток 2).

3. Організація та фіксація зворотного зв'язку за наданими пам'ятками зі здобувачами освіти за темами театральних постановок (Додаток 11).

Отже, в цілому робота на цьому етапі сприяла ефективному вирішенню завдань насичення дітей інформацією з різних освітніх напрямів Державного стандарту дошкільної освіти.

Результатами діяльності, які було досягнуто на цьому етапі, виявлено:

- 1) розробка та упорядкування сценаріїв вистав лялькового театру «Іскорки суперсил» (Додаток 6);
- 2) експертиза програмно-методичного забезпечення (матеріали роботи розглянуто на засіданні НМР КЗ «ЗОППО» ЗОР від 25.01.2024 № 1);
- 3) апробація нового формату лялькового театру – театр в асинхронному режимі.

На узагальнювальному етапі (01.01.2024 – 01.03.2024) дослідження було спрямовано на здійснення комплексу моніторингових дій щодо діагностики кінцевого рівня сформованості компетентнісного потенціалу та аналіз результатів рівня сформованості навичок дошкільників; систематизація апробованого матеріалу.

Проведений наприкінці грудня 2023 року моніторинг кінцевого рівня сформованості компетентнісного потенціалу в дітей старшого дошкільного віку показав результати, які мають значні зрушення від дослідження констатувального етапу, проведеного у вересні 2023 року (рис. 2).

Таблиця 2

Рівні сформованості компетентнісного потенціалу в дітей старшого дошкільного віку

кількість вихованців	Рівні		
	високий	середній	низький
40	32,3%	49%	18,7%

Порівняння ж вихідних та кінцевих результатів дослідження за рівнями сформованості компетентнісного потенціалу в дітей старшого дошкільного віку дало змогу відзначити їхню значну позитивну динаміку в збільшенні середнього рівня (на 18,15%) та високого (на 12,12%), відповідно зменшення показника низького рівня на 30,3%. Позитивна динаміка кожного з рівнів за визначеними компетентностями

свідчить про ефективність використання авторського лялькового театру «Іскорки суперсил». Порівняльна характеристика рівнів компетентності дітей щодо оволодіння основними навичками дошкільника представлена у діаграмах (рис. 3).

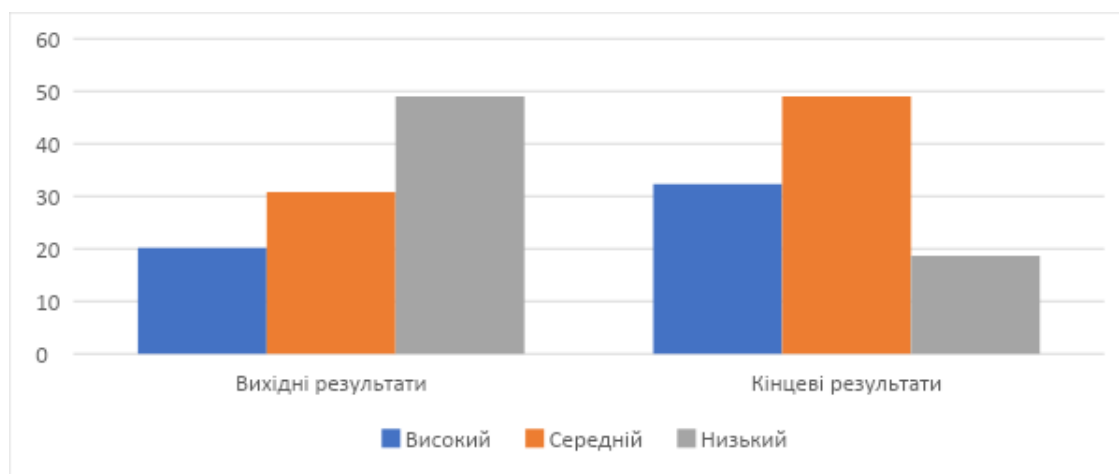

Рис. 3. Порівняльна характеристика рівнів компетентності дітей щодо оволодіння основними навичками дошкільника

Узагальнений досвід організації та реалізації лялькового театру «Іскорки суперсил» розглянуто на засіданні НМР КЗ «ЗОППО» ЗОР та рекомендовано до впровадження в масову практику закладів дошкільної освіти Запорізької області, внесений до випуску 25 «Здобутки освітян Запорізького регіону».

Підсумовуючи, зазначимо, порівняння даних, одержаних на початку дослідження і після його завершення за визначеними показниками, підтверджує якісне зростання рівнів сформованості компетентнісного потенціалу у процесі реалізації запропонованої театральної діяльності та онлайн-вистав лялькового театру «Іскорки суперсил». Таким чином, отримані результати підтверджують ефективність освітнього процесу із запровадженням лялькового театру «Іскорки суперсил».

IV. ВИСНОВКИ

Визнаючи значущість означеної проблеми, можна стверджувати, що в контексті компетентнісного потенціалу, ляльковий театр «Іскорки суперсил» є дієвим засобом для розв'язання питання розвитку навичок дошкільника в умовах, які виключають можливість очної взаємодії зі здобувачами освіти.

В контексті описаного досвіду проаналізовано загальні теоретико-методичні підходи з питання формування компетентнісного потенціалу дітей дошкільного віку засобами лялькового театру «Іскорки суперсил». Реалізовано методичні та організаційно-педагогічні умови застосування альтернативних навчальних ресурсів для щоденного розвитку дітей дошкільного віку.

Авторами оформлено матеріали парціальної програми лялькового театру «Іскорки суперсил». Відео вистав розміщуються на Youtube каналі закладу освіти.

Перевагами даної роботи, на думку авторів, для здобувачів освіти виявляється можливість опанувати ключові життєві навички; процес формування навичок відбувається на основі компетентнісного підходу; забезпечення пізнавальних потреб різноманітними освітніми підходами та методами, в тому числі творчими; залучення батьків до спільної взаємодії.

Під час реалізації завдань дослідження було вироблено ефективні та дієві стратегії й механізми формування компетентнісного потенціалу дітей дошкільного віку засобами лялькового театру «Іскорки суперсил» в умовах призупинення освітнього процесу. Важливим для педагогічного колективу вважаємо забезпечення творчого підходу до розв'язання освітніх проблем (організація взаємодії в асинхронному режимі; створення навчально-розвивального контенту та ін.); підвищення особистісної та професійної мотивації у педагогічній діяльності, задоволення від спілкування з колегами сприяє створенню позитивного освітнього середовища та налагодження співпраці з батьками.

V. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ РОБОТИ ДО МАСОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Запропонована робота відповідає вимогам Державного стандарту дошкільної освіти та допомагає вирішувати такі важливі педагогічні завдання:

– реалізація методичних та організаційно-педагогічних умов застосування альтернативних навчальних ресурсів для щоденного розвитку дітей дошкільного віку;

– створення ефективних та дієвих стратегій й механізмів формування компетентнісного потенціалу дітей дошкільного віку засобами лялькового театру «Іскорки суперсил» в умовах призупинення освітнього процесу.

Розроблена авторами парціальна програма лялькового театру «Іскорки суперсил» може бути використана для підтримки розвитку й навчання дітей віком від 3 до 6 років в умовах призупинення освітнього процесу та під час реалізації освітнього процесу в дистанційному форматі в закладах дошкільної освіти (Додаток 8). Використання сценаріїв, лялькових персонажів, відео посилань для організації продуктивних видів художньо-естетичної діяльності, мовленнєвих вправ, створюють умови для емоційного переживання дитиною певної ситуації та оволодіння навичками її сприйняття та збагачення особистого досвіду дитини. Подані матеріали коригуватимуться і доповнюватимуться новими підходами, формами роботи. Запропоновану роботу рекомендовано використовувати в закладах дошкільної освіти різних типів, які націлені на розвиток навичок дошкільників як під час очного навчання, так і з використанням технологій дистанційного навчання.

Матеріали досвіду схвалено на педагогічній раді від 18.12.2023 р. № 2 в рамках тижня «Педагогічної майстерності». Матеріали досвіду зберігаються на корпоративному домені mr.ukr.education Запорізької початкової школи «Мрія» ім.О. М. Поради Запорізької міської ради. Парціальна програма «Ляльковий театр «Іскорки Суперсил»» схвалена для впровадження та реалізації в закладах дошкільної освіти різних типів на засіданні науково – методичною радою Комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради протокол № 1 від 25.01.2024 року.

VI. Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. (Державний стандарт дошкільної освіти) : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 3. URL: <http://mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednya/doshkilna/bazoviy-komponent-2.doc> (дата звернення: 21.11.2023).
2. Крутій К. Л. Формування ключових компетенцій у дітей дошкільного віку в умовах полілінгвальності. // Конспекти занять із навчання української мови і

- розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку: Методичний посібник / Крутій К. Л., Котій Н. І. та ін. – Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2007. 248 С. URL: www.ukrdeti.com/umservik/ukmsv0.html (дата звернення: 21.11.2023).
3. Пасічник Н. І. Ляльковий театр своїми руками / Н. І. Пасічник // Дошкілля. 2018. № 3. С. 4–7.
 4. Платформа розвитку дошкільнят НУМО. URL: <https://numo.mon.gov.ua/puppet-show> (дата звернення: 27.11.2023).
 5. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. С. 66-72.
 6. Пометун О. І. Стратегія розвитку компетентнісного підходу в освіті: порівняльний аспект / О. І. Пометун // Методичні рекомендації з реалізації компетентнісного підходу у змісті освіти та навчально – виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів. Аналітичний звіт за результатами дослідження / наук. ред. Бібік Н. М. К., 2010. С. 12-29.
 7. Стежинки у Всесвіт: комплексна освітня програма для дітей раннього та передшкільного віку / автор. колектив ; наук. кер. К. Л. Крутій. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2020. 244 С.
 8. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори в 5 т. Т.3. К.: Радянська школа, 1977. 670 С. URL: <https://mala.storinka.org> (дата звернення: 01.12.2023).
 9. Хоружа Л. Л. Сучасні стратегії трансформації змісту педагогічної освіти / Л. Л. Хоружа // Збірник наукових праць. 2020. № 33 (1). С. 9-10.

VII. ДОДАТКИ

Додаток 1

Інструментарій дослідження

<https://docs.google.com/document/d/1cZqCV2qOh1Xvr1S-dzkeR8r1R6uBHtW/edit?usp>

Додаток 2

Нормативна та наказова база реалізації досвіду

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1VU3Umi4gtW1Ev0tmZ4AwJ4fRG6BrnKSq/edit#gid=804762591>

Додаток 3

Характеристика головних персонажів Бринь, Жуж, Пум та Міо

<https://docs.google.com/document/d/1GfNHIREyfZfvByTu0bXxDPdX5an91reS/edit?usp=>

Додаток 4

Фото великих фігур головних персонажів

<https://docs.google.com/document/d/1zo1YrQrv1PPTBU6FhivtCsx35PYfiRu/edit?usp=>

Додаток 5

Система вправ та завдань для організації зворотного зв'язку, які спрямовані на реалізацію художньо-творчої, мовленнєвої, математичної компетентності дітей

https://docs.google.com/document/d/1_J5D01K2wVMkf18AJ1JUdy19B7sk1YEN/edit?usp=

Додаток 6

Сценарії вистав лялькового театру «Іскорки суперсил»

<https://drive.google.com/drive/folders/1QGcIgtukjf9ooscghTYYDrocf4WuwxxF?usp=sharing>

Додаток 7

Парціальна програма лялькового театру «Іскорки суперсил»

https://docs.google.com/document/d/1R8CWB2DidkH0uS0RzCQ9ofAd2mUia_GI/edit

Додаток 8

**Головні консигнатори структури онлайн-вистав
лялькового театру “Іскорки суперсил”**

<https://docs.google.com/document/d/1q72pGdAfijomogLY5gTuJ7juTNTw9zCK/edit?usp=>

Додаток 9

Анкета для батьків

https://docs.google.com/document/d/12GdNIHtR_AlpkBIwn2fOBRKuyJrI4eKz/edit?usp=s

Додаток 10

**Консультація для батьків щодо перегляду лялькового театру «Іскорки
суперсил»**

<https://docs.google.com/document/d/1CWqiqmOE2q-sHTGOZD2tN3u-vx9QFGV1/edit?usp=>

Додаток 11

**Пам'ятки зворотного зв'язку зі здобувачами освіти за темами
театральних постановок**

<https://docs.google.com/document/d/1pLdbxX3mSRIjfwWiT1RWxQO0D9uxyRcK/edit?usp=>

